

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Kroatien 2015–2016

I. SAMMANFATTNING

Kroatien har gjort stora framsteg vad gäller mänskliga rättigheter sedan sin självständighet 1991. Landet har, tack vare noggranna EU-förhandlingar, lagt särskild vikt vid reformer av rättsstaten i enlighet med EU:s regelverk.

Skyddet för de mänskliga rättigheterna i Kroatien är överlag gott med en modern lagstiftning och nödvändigt politiskt stöd. Ett nationellt handlingsprogram om skyddet för de mänskliga rättigheterna tas fram av regeringen var tredje år sedan 2007. Trots befintlig lagstiftning och stark politisk vilja finns vissa områden inom vilka mänskliga rättigheter fortsätter att begränsas.

Långdragna rättsprocesser och brister i rättsväsendets oberoende fortsätter att vara ett problem. Skyddet för landets minoriteter är gott så till vida att nödvändig lagstiftning finns på plats liksom en permanent politisk representation i parlamentet. Däremot har minoritetsgrupper fortfarande svårare att få anställning inom statlig förvaltning och de serbiska flyktingar som återvänt till Kroatien upplever fortfarande problem med samhällsservice i sina bostadsområden och diskriminering på arbetsmarknaden. Den romska minoritetsgruppen dras med ett strukturellt utanförskap i både arbetslivet och utbildningsväsendet.

Mediesituationen har försämrats i Kroatien på senare år. Politisk inblandning i public service och statliga myndigheter kopplade till mediefrågor har kritiserats av Europarådet och OSSE:s medierepresentant (RFoM). Hot och

våld mot journalister har också ökat de senaste åren vilket har uppmärksamats av det Kroatiska journalistförbundet.

II. RÄTTSTATENS PRINCIPER

En princip för god samhällsstyrning

Kroatien har gjort ett omfattande arbete med att reformera sitt rättsväsende, inte minst som ett led i anslutningsförhandlingarna till EU genom implementering av kapitel 23 om rättsliga frågor och grundläggande rättigheter (ett av de kapitel som EU-lagstiftningen indelas i under ett lands anslutningsförhandlingar). Rättsapparaten lider dock fortfarande av en långsam ärendehandläggning och stora balanser på grund av bristfällig organisation och avsaknad av expertis hos domare och åklagare.

Justitiedepartementet har länge försökt att effektivisera domstolsväsendet genom sammanslagning av domstolar och mer frekvent användning av alternativ tvistlösning. Ärendebalansen har minskat genom åren, från 1,65 miljoner ärenden år 2004 till ca 560 000 ärenden under 2015.

Utdragna domstolsprocesser utgör ett fortsatt problem för Kroatien och har varit föremål för ett antal påpekanden av Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. Anmärkningarna har vanligtvis baserats på att domar inte meddelats inom skäligen tid, att verkställigheten varit bristfällig och att respekten för en rättvis och opartisk rättegång försumrats. Misstankar om politisk inblandning och bristande opartiskhet förekommer emellanåt i domstolar på lokal nivå, där domare oftare saknar specialkompetens.

Domare rekryteras av Statens rådsråd som innan EU-inträdet förändrade sina utnämningsprocedurer för att öka processens oberoende och flexibilitet. Rådet är också högsta instans för disciplinåtgärder mot domare utifrån en etik-kod som högsta domstolen har antagit. En rättsakademi som verkar oberoende av justitiedepartementet ansvarar för att förbättra domar- och åklagarutbildningar. Nationella minoriteter är underrepresenterade inom det kroatiska rättsväsendet och speciellt domare av serbiskt eller av romskt ursprung förefaller ha svårt att få en domartjänst i Kroatien.

Den kroatiska byråkratin har länge varit en grogrund för korruption inom statsförvaltningen. Alltjämt utfärdas allehanda tillstånd av myndigheter vilket möjliggör för enskilda att muta statstjänstemän för att snabba på omständliga

processer. Efter EU-inträdet har kroatiska regeringen arbetat målmedvetet för att bekämpa den så kallat småskaliga korruptionen inom bland annat utbildningsväsendet och hälsovården. En specialenhet inom polisen har skapats för att utreda större korruptionsfall och misstänkta fall av maktmissbruk, vilket 2011 resulterade i att landets tidigare premiärminister kunde gripas.

Kroatien innehar plats 50 av 167 på *Transparency Internationals* index över upplevd korruption. Flera fall av politisk korruption har också resulterat i undanröjda domar med hänvisning till processuella fel, exempelvis bestickningsdomarna mot före detta premiärminister Ivo Sanader och före detta vice-premiärminister Damir Polancec.

Parlamentet (*Sabor*) förfogar över fyra ombudsmän, justitie-, jämställdhets- och barnombudsmannen samt ombudsmannen för personer med funktionsnedsättning, dit enskilda personer kan vända sig vid kränkningar av mänskliga rättigheter. Ombudsmännen kan även utreda brott på eget initiativ och rikta kritik mot myndigheter om dessa har brutit i sin myndighetsutövning.

Kroatien har en lag om rättshjälp som ska möjliggöra tillgång till offentlig försvarare för ekonomiskt svagare samhällsgrupper. Utnyttjandegraden av rättshjälp är låg då ansökningsförfarandet är komplicerat.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Kroatien är en parlamentarisk demokrati där samtliga medborgare över 18 år har rätt att rösta i lokal-, parlaments- och presidentsval. Presidenten, som är statschef utan exekutiva befogenheter, väljs var femte år medan parlamentsledamöter väljs vart fjärde. Det senaste ordinarie parlamentsvalet hölls den 8 november 2015 men en regeringskris resulterade i ett extraval den 11 september 2016. Lokalval ska äga rum i maj 2017.

Kroatien har sedan sin självständighet 1991 haft sex presidentval, nio parlamentsval och sju lokalval. Samtliga har genomförts utan uppgifter om valfusk eller våldsamheter. OSSE skickar inte längre valobservatörer till kroatiska val, som vanligtvis bevakas av valobservatörer från landets politiska partier. Valdeltagandet uppgick under senaste presidentvalet 2014-2015 till

cirka 59 procent, under parlamentsvalet 2015 till 61 procent och under extravalet 2016 till 53 procent.

Politisk pluralism råder i Kroatien där ett stort antal partier (cirka 150) företräder väljarna i ett brett spektrum av frågor. Landets konstitution stipulerar tydliga roller för majoriteten liksom minoriteten i parlamentet vad gäller rollfördelningen i utskott liksom talmansfunktionen. Av parlamentets 151 ledamöter är 19 kvinnor och av regeringens 21 medlemmar är fyra kvinnor. Trots en lag som föreskriver 40 procent kvinnor på valsedlar inför parlamentsval förblir kvinnorna starkt underrepresenterade.

Sedan 2002 finns en lag om minoriteternas rättigheter som garanterar politisk representation i församlingar på samtliga nivåer inom statlig förvaltning och inom rättsväsendet. Minoriteterna har åtta permanenta platser i parlamentet som fördelas beroende på minoritetsgruppernas storlek. Lagen efterlevs för det mesta på den nationella nivån men brister förekommer på lokal nivå. Konstitutionsdomstolen används flitigt i flera politiska frågor, särskilt i samband med val och folkomröstningar samt när statlig egendom avyttras.

Det civila samhällets utrymme

Civilsamhället i Kroatien är mångfacetterat och täcker ett brett spektrum av frågor. Många av organisationerna existerar sedan 90-talet och är erfarna och kunniga inom sina områden. En viss procent av inkomsten från det statliga kroatiska lotteriet används för att finansiera civilsamhällesprojekt. EU-länder har sedan EU-inträdet avslutat sina biståndsprojekt, vilket har resulterat i ekonomiska svårigheter för flera av organisationerna.

Det kroatiska civilsamhället är ofta politiskt färgat och organisationerna kan strikt indelas i vänster- och högerfalanger, där den katolska kyrkan spelar en aktiv roll genom omfattande finansiellt stöd till de konservativa föreningarna. Delar av civilsamhället har identifierat detta som ett problem och försöker aktivt att komma bort från de politiska partierna medan andra öppet erbjuder sitt stöd i politiska frågor.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Den kroatiska konstitutionen förbjuder tortyr, misshandel och grym eller förnedrande behandling av enskilda. Respekten för konstitutionen är betydande, dock har 2 495 anmälningar om tjänstefel av polisen inkommit till justitieombudsmannen under 2015.

Människorättsorganisationer rapporterar om bristfälliga förhållanden inom kriminalvården, som till exempel brist på kapacitet och tillräckligt utbildad personal. Regeringen har vidtagit åtgärder för att förbättra situationen, bland annat genom införandet av villkorlig frigivning. Internerna får i allmänhet ta emot besök och häktade personer hålls åtskilda från dömda. Män och kvinnor, samt ungdomar och vuxna hålls åtskilda från varandra.

Den laglöshet som emellanåt förekom i det kroatiska samhället på 90-talet, med till exempel politiska avrättningar och uppgörelser mellan kriminella organisationer, har i princip upphört. Polisen upprätthåller ordningen i hela landet och förefaller väl medveten om Kroatiens geografiska läge som ett land på en frekvent använd rutt för vapen- och människohandel samt narkotikasmuggling genom Västra Balkan.

Prostitution är olagligt enligt kroatisk lag. Den ökade turismen har på senare år lett till att prostitutionen har ökat, speciellt i kustområdena. Människohandel förekommer i Kroatien. Polisen har, enligt internationella organisationer, blivit bättre på att utreda brott knutna till människohandeln tack vare att detta har inkluderats i utbildningar för polis och för gränspersonal. Domare och åklagare har också fått specifik utbildning.

Dödsstraff

I Kroatien är dödsstraff förbjudet.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Den kroatiska konstitutionen förbjuder godtyckliga frihetsberövanden. Polisen måste ha ett domstolsbeslut innan någon kan gripas. Undantaget är om polisen har en skälig grund att misstänka att en potentiell förövare kommer att begå andra brott, fly eller förstöra bevis. Ett gripande kan också genomföras om ett domstolsbeslut inhämtas inom 12 timmar efter gripandet. Inom 48 timmar måste en domstol besluta om en eventuell

häktningsförlängning. Häktningstiden är 30 dagar, efter det kan högsta domstolen (i undantagsfall) förlänga tiden upp till tolv månader beroende på utredningens art.

Personer över 16 år kan dömas till fängelse men placeras i regel på en separat anstalt för minderåriga. Barn under 16 år kan dömas till uppfostringsåtgärder.

Rättssäkerhet

Kroatien uppfyller samtliga minimikrav som uppställs inom EU vad gäller rättssäkerhet. Stor vikt lades vid kapitel 23 om rättsliga frågor och grundläggande rättigheter under anslutningsförhandlingarna, vilket har gjort att det kroatiska rättssystemet har reformerats avsevärt sedan inträdet 2013. Utvecklingen har överlag varit positiv men fortfarande kvarstår utmaningar kopplade till utdragna rättsprocesser och brist på domare och åklagare med specialkompetens. En utmaning för myndigheterna är att möjliggöra summariska lösningar av enklare fall (tvistemål, trafikmål etcetera) utanför domstol för att frigöra tid för andra ärenden.

Straffrihet

Kroatien har samarbetat med Jugoslavientribunalen (ICTY) i Haag och har för närvarande ingen utestående begäran från tribunalens sida. Däremot ansåg Europarådets Kommissionär för mänskliga rättigheter i en rapport från 2016 att Kroatien inte hade varit tillräckligt aktiv vad gäller lagföring av krigsbrott kopplade till händelserna på 90-talet. Han påpekade att en påtaglig tillbakagång kunde märkas i myndigheternas vilja att utreda och åtala personer misstänkta för krigsbrott samt att myndigheterna var partiska när man väckte ett åtal och tenderade att åtala personer ur den serbiska minoriteten i högre utsträckning än andra.

Flera uppseendeväckande fall kopplade till krigsförbrytelser fortsätter att remitteras mellan domstolarna, 25 år efter att brotten har begåtts. Ett exempel är fallet med krigsförbrytaren Branimir Glavas som dömdes till fängelse av en kroatisk domstol för mord på civila serber i östra Kroatien och där konstitutionsdomstolen nyligen undanröjde den ursprungliga domen på grund av rättegångsfel och återhänvisade ärendet till första instans för en ny rättegång.

År 2015 antogs en lag som möjliggör ekonomiskt skadestånd till offer för sexuellt våld i väpnade konflikter. Lagen tar främst sikte på krigsåren under 90-talet och gäller för både män och kvinnor, oberoende av deras etniska tillhörighet och oavsett om förövaren har fällts i en domstol. En av regeringen sammansatt kommission beslutar om lagens tillämpning och vissa kroatiska politiker har kritiserat lagens uppbyggnad då kommissionen enligt dem i teorin kan fördela skuldfrågan för en specifik händelse utan inblandning av en domstol.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Yttrande- och tryckfrihet garanteras i den kroatiska konstitutionen. Vid sidan av de statligt ägda medierna förekommer också ett stort antal privatägda kommersiella bolag med utländska ägare. Källkritiska brister är återkommande både hos statliga och privata medier.

Den kroatiska statstelevisionen har fyra kanaler med nationell täckning. Innehållet i sändningarna övervakas av ett politiskt sammansatt programråd som ofta beskylls för politiskt inflytande över programinnehållet. Lokala medier uppges vara lättare att påverka än de nationella där ägarstrukturerna oftast innehar en växelverkan med lokala politiska maktstrukturer.

Journalister som utreder korruption, organiserad brottslighet eller krigsförbrytelser utsätts ofta för trakasserier, hot och skrämselfpropaganda. Särskilt kvinnliga journalister upplever återkommande hot av sexistisk natur. Kroatiska journalistförbundet har under 2016 registrerat 75 angrepp av olika slag mot journalister i Kroatien. Den senaste incidenten är ett misstänkt sabotage av journalistförbundets ordförandes bil. Europarådets Kommissionär för mänskliga rättigheter påpekar att myndigheterna måste ta dessa övergrepp ytterst seriöst och att konsekvenserna för gärningsmännen bör vara märkbara för att på så sätt säkerställa mediernas oberoende.

Kroatien har ingen formaliserad censur men många journalister upplever ett behov av självcensur när vissa frågor ska behandlas, speciellt kopplat till rapportering av högt uppsatta personer. Ärekränkning är fortfarande kriminaliserat enligt kroatisk lag och kränkningar av nationen, dess emblem, nationalsången och landets flagga kan straffas med fängelse upp till tre år. Journalister framhäver att man kan bli dömd för ärekränkning trots att de publicerade uppgifterna är sanna i sak. Europarådets Kommissionär för mänskliga rättigheter beskriver kriminaliseringen av ärekränkning som ett

stort problem för journalister i Kroatien och har i sin rapport uppmanat Kroatien att ändra lagen. Vidare pekar han på den återkommande politiska inblandningen i statstelevisionen, de olämpliga påtryckningarna mot Granskningsnämnden för radio och tv samt regeringens beslut att avbryta presstöd till icke-vinstdrivande webbportaler.

Kroatien är år 2016 på 63:e plats av 180 på Reportrar utan gränsers pressfrihetsindex. Detta är en påtaglig tillbakagång då man året innan låg på 58:e plats.

Mötes- och föreningsfrihet

Landets konstitution garanterar mötes-, församlings- och föreningsfrihet. Begräsningar medges endast med hänvisning till allmän ordning. Polisen meddelar tillstånd för samlingar på offentliga platser och protester kring olika frågor är vanligt förekommande på kroatiska gator och torg.

Religions- och övertygelsefrihet

Religionsfriheten garanteras i landets konstitution och samtliga religiösa samfund kan verka utan inskränkningar. Någon officiell statsreligion finns inte men den katolska kyrkan har en stark särställning samt ett påtagligt politiskt inflytande i samhället.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Kroatien har antagit Internationella arbetsorganisationens (ILO) åtta centrala konventioner och arbetsmiljön håller generellt en god standard utifrån en reglerad arbetsrätt. Anställningsskyddet är starkt, liksom medbestämmandet och tydligt reglerade arbetsvillkor tack vare en lång tradition av fackföreningar och branschorganisationer som verkar utan inskränkningar. Försenade löneutbetalningar i den privata sektorn är ett återkommande problem. Minimilönen är cirka 4 200 SEK per månad för 2016.

En del av landets arbetskraft är fortfarande sysselsatt i den oreglerade ekonomin. Arbetslösheten ligger för närvarande på cirka 13 procent men har ett stort inslag av säsongsarbete vilket påverkar statistiken. Arbetslösheten kan därför antas vara högre. I de östra delarna av landet är arbetslösheten högre jämfört med kustområden. Arbetslösheten är proportionellt högre bland personer av romsk eller serbisk härkomst.

Kunskapen kring CSR-frågor är låg och några centrala handlingsplaner för att öka förståelsen och vikten av företagens CSR-engagemang finns inte. Ansvaret ligger främst hos branschorganisationerna som uppmuntrar sina medlemmar att ta ett större socialt ansvar både för sina medarbetare och för sin omvärld. Inga tvingande regler finns dock. Ett exempel är *HR BCSD (Croatian Business Council for Sustainable Development)* som ligger i framkant vad gäller utvecklingen på CSR-området.

Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Läkarvården för barn i Kroatien är kostnadsfri. Sjukvårdspersonalen är generellt välutbildad men det råder personalbrist på vårdinrättningar på landsbygden. Allmän psykiatrisk vård är tillgänglig för alla efter remiss från en allmänläkare. Psykiatriska akutmottagningar finns i de större städerna. Korruption förekommer emellanåt i sjukvården där man bland annat tvingas betala för att gå före i vårdkön, eller för att alls få vård eller akutbehandling. Medellivslängden i Kroatien är 74 år för män och 80,6 år för kvinnor. Barnadödligheten ligger på 5 per 1000 födselar och mödradödligheten på 0,6 per 1000 födselar.

Landets minoriteter har rätt till sjukvård men den romska befolkningen upplever större svårigheter i sina kontakter med hälsovården mycket på grund av bristfälliga id-handlingar. Myndigheterna har länge strävat efter att inkludera samtliga romska barn i det statliga vaccinationsprogrammet, vilket man nu anser vara uppfyllt.

Abort har historiskt sätt varit tillåten i Kroatien och kan genomföras på de flesta större sjukhus. Aborträtten är lagstadgad men ska inom kort prövas av konstitutionsdomstolen efter klagomål av antiabortrörelser. Det har förekommit incidenter där så kallade bönegrupper har samlats utanför vårdinrättningar som genomför aborter. På grund av en negativ demografisk utveckling de senaste två decennierna har abort och familjeplanering överlag utpekats som en orsak till låga födelsetal av konservativa grupperingar i samhället. Konstitutionsdomstolens utslag förväntas under 2017.

Sexualundervisning förekommer inte i kroatiska skolor förutom enklare genomgångar inom ramen för biologiundervisningen. Ett införande av en regelrätt sexualundervisning har diskuterats länge men stöter på hårt motstånd, framför allt från kyrkan och konservativa

civilsamhällesorganisationer. Tillgången till preventivmedel är god men ombesörjs inte av vårdinrättningar utan enbart genom försäljning.

Det finns inga stora miljöhot i Kroatien men luftkvaliteten anses vara undermålig i delar av östra Kroatien, där luftföroreningar från oljeraffinaderiet i bosniska staden Bosanski Brod är påtagliga.

Rätten till utbildning

Den obligatoriska skolgången är upp till 15 år och statlig utbildning är kostnadsfri. Eleverna i grundskolan har rätt till kostnadsfria måltider. En majoritet av eleverna studerar fram till 18 års ålder.

I vissa delar av landet förekommer diskriminering av romska barn trots myndigheternas försök att komma till rätta med problemet. Tidigare placerades romska barn i särskilda klasser med hänvisning till brister i kunskapsnivå. För att motverka segregationen och i enlighet med domen *Orsus mot Kroatien* från Europadomstolen har blandade klasser införts.

I de östra delarna av landet finns ett antal skolor där undervisningen sker på serbiska i enlighet med Erdutavtalet som undertecknades 1995 och stipulerar en fredlig återintegrering av serbiska återvändande.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Kroatien innehar 47:e plats i UNDP:s index för mänsklig utveckling. BNP per capita är ca 12 480 euro och andra sociala indikatorer (spädbarnsdödlighet, skrivkunnighet och livslängd) är i paritet med övriga Västeuropa.

Många bostäder i Kroatien förstördes under kriget på 90-talet med stora folkförflyttningar som resultat. Personer som önskar återvända till sina hem som förstörts under kriget kan ansöka om ekonomiskt stöd från myndigheterna. Den serbiska minoriteten är den som i flesta fall återvänder. De stöter ofta på problem i kontakt med kroatiska myndigheter. Många av bostäderna har under årens lopp upplåtits åt kroatiska internflyktingar alternativt åt bosnien-kroatiska flyktingar. Privatägda bostäder som ockuperats fortsätter att återföras till sina rättmätiga ägare även om processen är lång och kostsam.

Ungefär 30 000 hushåll med serbiskt ursprung flydde under kriget på 90-talet. De vars bostäder inte förstördes förlorade under sin frånvaro rätten till statssubventionerade hyreslägenheter. Efter påtryckningar från det internationella samfundet har regeringen ökat ansträngningarna för att förse återvändande och internflyktingar med bostäder. Riktlinjer har satts upp och processen pågår men tusentals hushåll väntar fortfarande på att få sin ansökan prövad.

Sarajevoprocessen, som stipulerar att Serbien, Montenegro, Bosnien-Hercegovina och Kroatien, tillsammans ska lösa de återstående bostadsfrågorna kring återvändande flyktingar sätter upp riktlinjer vad gäller tillhandahållandet av bostäder.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Kroatien är överlag ett jämställt samhälle där kvinnor enligt lag har samma rättigheter som män. Kvinnor är i högre utsträckning välutbildade, en stor andel förvärvsarbetar och det finns en tradition av kvinnor i mansdominerade yrken, såsom domare och åklagare. Vidare har landet under sin korta historia haft en kvinnlig premiärminister, utrikesminister, ordförande i konstitutionsdomstolen och har nu en kvinnlig president. Könsdiskriminering är förbjuden enligt lag men är alltjämt vanligt förekommande i arbetslivet där kvinnorna fortfarande är överrepresenterade i låglönejobben. Arbetslöshet är vanligare bland kvinnor och kvinnor har generellt lägre lön än män även om de utför samma arbete.

Sedan 2003 finns en jämställdhetsombudsman och i parlamentet finns ett jämställdhetsutskott. Regeringen antar en nationell handlingsplan för jämställdhet som fungerar som ett riktmärke för övriga myndigheter.

Enligt kvinnorättsorganisationer är våld i nära relationer ett utbrett problem i Kroatien. Allt fler övergrepp anmäls. Medvetandet om våldsbrott mot kvinnor växer i takt med att frågan diskuteras både i samhället men också i specifika organisationer som till exempel i poliskåren och i det övriga rättsväsendet. Kvinnohärbärgen existerar i de större städerna men inte i tillräcklig omfattning.

Barnets rättigheter

Det finns en barnombudsman i Kroatien som har en betydelsefull roll vad gäller opinionsbildning. Tack vare ombudsmannens aktiva deltagande i samhällsdebatten har man de senaste åren märkt en ökning i antalet anmälningar om brott mot barns rättigheter. Institutionen upplever dock brist på resurser.

Kroatien har en nationell handlingsplan för främjande av barns rättigheter som löper för perioden 2014-2020. En liknande plan för ungdomar finns för perioden 2014-2017. Barnaga är förbjudet sedan 1999.

Barnombudsmannen har pekat på kunskapsbrister hos domare som handlägger skilsmässomål, särskilt där barnen har varit föremål för våld eller bevittnat våld mellan föräldrarna. Huvudregeln är att modern får vårdnaden om barnen vid en skilsmässa, vilket har kritiserats av barnombudsmannen.

Det har även framkommit uppgifter om våld mot barn inom utbildningssystemet där ombudsmannen uttryckt oro över vuxnas inställning till barns rättigheter. Vikten av utbildning och diskussion i ämnet bland vuxna som arbetar med barn har framhållits som potentiella lösningar.

Det finns ett antal civilrättsorganisationer som arbetar för barns rättigheter i Kroatien. Ibland tvingas barn som inte kan bo med sina föräldrar vistas på institution trots ambitionen att fosterhem ska användas istället.

Barnäktenskap är vanligt förekommande i den romska minoritetsgruppen och myndigheterna har svårt att stävja problemet trots befintliga lagförbud.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Konstitutionen förbjuder diskriminering på grund av ras, kön, språk, religion, politisk eller annan åsikt, nationalitet, utbildning eller social status. Minoritetsrepresentation garanteras i styrande församlingar på alla nivåer, anställning i statlig förvaltning och i rättsväsendet.

Sedan 2010 erkänns 22 etniska grupper som nationella minoriteter istället för tio som tidigare var fallet. Enligt den senaste folkräkningen från 2011 fastslås att 4,36 procent av befolkningen tillhör den serbiska minoriteten som är den största gruppen. Andra större minoritetsgrupper är bosniaker (0,73 procent), italienare (0,42 procent), albaner (0,41 procent) och romer (0,40 procent).

Landets minoritetsgrupper har åtta platser i parlamentet som fördelas utifrån de etniska gruppernas storlek. Minoriteternas rättigheter förbättras kontinuerligt men diskriminering förekommer, oftast indirekt. Inom statlig förvaltning, polis och domstolsväsendet är minoriteter än idag underrepresenterade. Många minoriteter tvekar alltjämt när det kommer till att åberopa sina rättigheter gentemot myndigheterna.

Återvändande minoriteter, speciellt den serbiska, säger sig stöta på svårigheter på arbetsmarknaden. Fortfarande saknar många så kallade serbiska byar godtagbar infrastruktur som el och rinnande vatten.

Incidenter med etniska motiv, främst mot serber (såsom klotter med antiserbiska motiv, förstörelse av tvåspråkiga skyltar och antiserbiska hejarop vid sportevenemang) har minskat men förekommer alltjämt, ofta i samband med krigsminneshögtider. Lokala och internationella människorättsorganisationer vittnar om klara förbättringar hos polisens och myndigheternas hantering av hatbrott. Det största serbiska partiet i Kroatien publicerar en årlig sammanställning av antiserbiska incidenter i landet.

Den romska minoriteten (17 000 enligt folkräkningen men den egentliga siffran tros ligga mellan 30 000 och 40 000) lider enligt UNHCR av ett systematiskt utanförskap och har problem att få adekvat utbildning och integreras i arbetsmarknaden. Många romer har också svårigheter med att få kroatiskt medborgarskap och tillgång till identitetshandlingar. UNHCR uppger att cirka 500 romer fortfarande är statslösa då deras födsel aldrig har registrerats hos kroatiska myndigheter. Regeringen arbetar utifrån en nationell strategi för perioden mellan 2013-2020 för den romska befolkningsgruppen.

Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Diskriminering på grund av sexuell läggning är förbjuden enligt kroatisk lag. Fördomar mot HBTQ-personer är dock utbredda i samhället. Incidenter såsom våld och hot mot HBTQ-personer förekommer, i synnerhet i mindre orter. Flera civilsamhällesorganisationer arbetar med att främja HBTQ-rättigheter och årligen äger Pride-parader rum i Zagreb och Split. Efter flera år av våldsamt motstånd mot dessa evenemang har de senaste årens parader ägt rum utan protester.

Efter en folkomröstning 2014 infördes en definition i konstitutionen av äktenskapet som en förening mellan man och kvinna. Därmed omöjliggjordes samkönade äktenskap. Regeringen införde dock en möjlighet för samkönade personer att ingå partnerskap med samma juridiska status som ett äktenskap.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Enligt UNHCR flydde cirka 250 000 kroatiska serber från Kroatien under krigsåren 1991-1995. Ungefär 130 000 har återvänt men endast hälften lever i Kroatien permanent på grund av svårigheter med att återfå sina bostäder, hög arbetslöshet och otillräckliga levnadsförhållanden i övrigt. Cirka 120 000 bosnienkroater flydde till Kroatien från Bosnien-Hercegovina under samma period. En majoritet av dessa har stannat kvar i landet och med tiden blivit kroatiska medborgare. Integrationen för den sistnämnda gruppen har överlag varit framgångsrik.

Lagen om internationellt och tillfälligt skydd trädde i kraft under 2015 och reglerar statens ansvar gentemot flyktingar och migranter som kommer till Kroatien. Runt 5 000 personer har sökt asyl i Kroatien sedan självständigheten 1992. Av dessa har 183 fått sin ansökan beviljad. Integrationen för asylsökande från länder utanför Europa har gått långsamt. Flera personer som beviljats asyl har valt att lämna Kroatien och i vissa fall återvända hem.

Under flyktingkrisen 2015-2016 passerade ca 650 000 personer Kroatien på sin väg mot Västeuropa. Kroatiska myndigheter hanterade enligt internationella organisationer situationen på ett adekvat sätt där flyktingarnas humanitära behov stod i fokus.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Den kroatiska konstitutionen garanterar funktionsnedsatta personer skydd och integration i samhället. Någon öppen diskriminering av personer med funktionsnedsättningar förekommer inte i större utsträckning men arbetsmöjligheterna och tillgång till utbildning är begränsade. Personer som har funktionsnedsättningar på grund av deltagande i krig får bättre ekonomiskt stöd och statliga subventioner via veteranministeriet. Sedan 2008 har Kroatien en ombudsman för personer med funktionsnedsättningar.

Regeringen har antagit en nationell strategi som reglerar statens insatser. Särskilda inrättningar finns för personer med psykisk funktionsnedsättning. Regeringen vill helt avskaffa vården på institutionerna men lokala socialvårdsalternativ är inte tillräckligt utbyggda för att kunna ersätta institutionerna.

Ratifikationsläget avseende centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)* ratificerades år 1992. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet ratificerades år 1995.

Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* ratificerades år 1992. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)* ratificerades år 1992.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* ratificerades år 1992. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2001.

Konventionen mot tortyr, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)* ratificerades år 1992. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades år 2005.

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* ratificerades år 1992. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter och det tillhörande protokollet om handel med barn och barnpornografi ratificerades år 2002.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)* ratificerades år 2007.

Konventionen mot påtvingade försvinnanden, *International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances (ICED)* signerades år 2007.

Flyktingkonventionen, *Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention)* och det tillhörande protokollet ratificerades år 1992.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)* ratificerades år 2002.

Regionala instrument

Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, *The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR)* ratificerades år 1997.

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, *Framework Convention for the protection of National Minorities*, ratificerades år 1997.

Europeiska stadgan om landsdel- eller minoritetsspråk, *European Charter for Regional or Minority Languages*, ratificerades år 1997.

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, signerades år 2013.

Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, *Criminal Law Convention on Corruption*, ratificerades år 2000.

Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Sverige har fram till 2013 haft en programverksamhet i Kroatien med fokus på reformer av landregister, återuppbyggnad av bostäder samt jämställdhet. Efter EU-inträdet 2013 är UNHCR den största internationella organisationen på plats i Kroatien. Deras fokusområden är integration av återvändande flyktingar och arbete med statslösa romers integration i det kroatiska samhället.

I den universella granskningsmekanismen (UPR) vid FN:s råd för mänskliga rättigheter gav Sverige rekommendationer till Kroatien som bland annat berörde flyktingar och migranters rättigheter samt diskriminering av landets minoriteter.